

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ ТА
БЕЗПЕКИ СУСПІЛЬСТВА**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2015 року)

Суми
Сумський державний університет
2015

ПРОТИДІЯ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ СУБ'ЄКТІВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІДНОСИН

Нестеренко Г. Ю.

Юридичний факультет, Сумський державний університет

Куліш А. М.

д.ю.н., проф., декан юридичного факультету, Сумський державний університет

Національна безпека України опинилася нині перед викликами й загрозами інформаційного протиборства. Надзвичайної гостроти для України набуває стратегія національної безпеки держави, коли недостатній динамізм і мобільність підготовки до інформаційних війн та відсутність належної уваги до питань інформаційної безпеки призводять до небажаних і навіть драматичних зрушень.

Предметом враження у таких конфліктах є не люди і матеріальні цінності, а певні типи суспільної свідомості, менталітет націй, духовні засади суспільства, вірування, ідеологія, історія націй, притаманні їм патріотизм, культура. Звідси зрозуміло, чому розвинені країни надають виняткової уваги питанням інформаційної складової державної безпеки, захисту колективної свідомості.

У ст. 17 Конституції України, яка є основою формування інформаційного законодавства в Україні, вперше було задекларовано, що захист «інформаційної безпеки є найважливішою функцією держави, справою всього українського народу». Інформаційна безпека є невід'ємною складовою національної безпеки України.

У цьому році народ України став свідком, як на території нашої держави здійснюється психологічний тиск з боку засобів масової інформації, що ведуть так звану «інформаційну війну» проти України, з метою поширення неправдивих відомостей про події, що дійсно відбуваються в країні.

Світовий досвід функціонування демократичних «інформаційних» суспільств та проведений аналіз беззастережно вказує на прямий зв'язок між ЗМІ та станом інформаційної безпеки держави. Зазначимо, що вплив ЗМІ на інформаційний простір прямо залежить від низки обставин, які визначають ефективність впливу ЗМІ:

- технічного рівня розвитку інформаційних та теле-радіо мереж;
- конкурентоспроможності вітчизняного інформаційного продукту;
- існування широкого вибору між альтернативними каналами отримання інформації (різні ЗМІ - різні власники);
- законодавчого забезпечення діяльності галузі (юридичні гарантії свободи слова, встановлення обмежень щодо розповсюдження інформації з обмеженим доступом, закріплення відповідальності за поширення недостовірної інформації, обов'язкове висвітлення діяльності державних органів тощо);
- рівня сформованості інститутів громадянського суспільства, які захищають національні інтереси (включно з діяльністю самостійних центрів інформаційного впливу, які представлятимуть інтереси держави);
- координації діяльності усіх державних органів, які контролюють, ліцензують, здійснюють моніторинг ЗМІ тощо [3, с. 121].

Систематизуючи та узагальнюючи погляди науковців на напрямки зменшення загроз з боку ЗМІ, виокремимо державний, економічний, господарський фактори впливу.

1. Державний - це вплив органів державної влади шляхом нормативно-правового регулювання діяльності ЗМІ. Нормами національного законодавства

встановлюються правовий статус, обмеження у діяльності ЗМІ, особливості ліцензування, відповідальності, а також особливий порядок діяльності, наприклад, протягом виборчого процесу, тому в умовах зростання відвертої заангажованості ЗМІ політичними, економічними, фінансовими та кримінальними структурами перед вітчизняним законодавцем невідворотно постало питання про необхідність раціонального законодавчого врегулювання діяльності засобів масової інформації. Проте виникає загроза, по-перше - надмірного адміністрування, а по-друге вседозволеності. Для цього слід сформулювати чітку громадську позицію щодо зменшення впливу існуючих негативних факторів на загальну ситуацію в країні.

2. Економічний вплив - це комерціалізація діяльності ЗМІ, тобто їх спрямованість, в першу чергу, на отримання прибутку (а зовсім не на об'єктивне інформування суспільства), що часто пояснюється законами розвитку економіки та необхідністю вільної конкуренції на медіа-ринку. З огляду на особливості психології людини через ЗМІ найкраще продаються насильство, секс, розважальні програми, які несуть мінімум змістового навантаження. Це також можуть бути матеріали, підготовлені на замовлення, цикли передач і статей, спрямовані на створення або підтримку позитивного іміджу владних чи бізнес-структур, а інколи навіть іноземних суб'єктів.

Таким чином, економічні чинники у поєднанні з диктатом з боку власників ЗМІ часто призводять до того, що їхнім працівникам часто важко відстояти свою позицію. Обслуговуючи інтереси конкретних комерційних структур та з метою збереження або збільшення обсягів тиражу. ЗМІ поширюють насамперед інформацію, яка привертає увагу найбільшого числа громадян, навіть якщо вона відноситься до розряду скандальної чи низькосортної.

Тому при застосуванні ринкового (економічного) регулювання діяльності ЗМІ слід обов'язково враховувати, що вільна конкуренція не завжди гарантує реальний плюралізм думок. Іншими словами, ринкова конкуренція створює ринкову цензуру.

3. Господарський вплив полягає у залежності від власника, в яку попадають ЗМІ, що пройшли процес акціонування. Внаслідок ринкових перетворень в інформаційній сфері майже всі вони представляють інтереси або окремих фінансово-політичних груп, або іноземних замовників. До цього необхідно додати, що часто власниками ЗМІ виступають іноземні юридичні або фізичні особи.

З одного боку, держава захищає права суб'єктів господарювання на інформацію, а з іншого - надає представникам багатьох органів державної виконавчої влади право доступу до інформації, що захищається. Окремим фактором впливу на діяльність ЗМІ є загроза монополізації цієї сфери. Злиття ЗМІ та виникнення монополістичних об'єднань у сфері їх діяльності призводить до:

- використання таких об'єднань для інформаційного впливу на суспільство з метою формування переконання в його членів про доцільність або необхідність тих чи інших перетворень у суспільній, політичній чи економічній сферах країни в інтересах власників ЗМІ;
 - обмеження різноманіття можливостей отримання інформації;
 - здійснення впливу на свободу дій політичних партій;
 - вигідного впливу на діяльність великих і малих видавництв.
- Четвертий фактор - адміністративний тиск з боку держава [1, с. 610].

Значна частина проблем, пов'язаних із діяльністю ЗМІ, має етичний відтінок і не вирішується правовими чи адміністративними засобами.

У демократичних країнах самі повідомлення мають інформаційний

(необов'язковий характер) і називають прес-релізами. Вони надзвичайно затребувані самими ЗМІ, часто через обмеженість власних можливостей отримання інформації, нестачу часу, а деколи через банальну лінь. Інша справа, що в умовах свободи слова неприпустимою є практика поширення обов'язкової до висвітлення інформації, що мало місце в Україні до кінця 2004 року і викликало бурхливий спротив журналістського середовища.

Зрештою, чи не найактуальнішим сьогодні є питання переходу на цифровий формат мовлення. Тільки у цьому слід шукати шлях, нехай і тимчасового, але вирішення проблеми вичерпності радіочастотного ресурсу, проблеми технічної якості мовлення тощо [4, с. 844].

ЗМІ є найзручнішим та найдієвішим каналом поширення інформації у сучасному світі. Сучасний стан інформаційних технологій зробив можливим одночасне сприйняття однакової інформації в режимі on-line.

Українське законодавство визнає ЗМІ : телебачення, радіомовлення та пресу. За всіма ознаками до цього переліку слід додати Інтернет, однак на рівні законодавства цього не зроблено. Кожен із цих видів ЗМІ має власні особливості сприйняття споживачами.

У своїй діяльності ЗМІ повною мірою користуються свободою слова, як одним із базових здобутків демократичного устрою. Зазначена свобода повинна урівноважуватися свободою вибору споживача інформації та правовою відповідальністю за зловживання свободою слова. Свобода слова не є абсолютною. Державний та громадський контроль за діяльністю ЗМІ у тій чи іншій формі існує навіть у країнах - колисках демократії.

Факторами, що найбільше впливають на діяльність ЗМІ, на сучасному етапі є: правова регламентація їх статусу, комерційний характер їх діяльності, політика власників та вплив з боку держави. Останні два фактори може бути використано в інтересах забезпечення інформаційної безпеки держави [2, с. 85].

Можемо констатувати, що ЗМІ є не просто суб'єктами впливу на масову свідомість, але й ключовим інструментом, за допомогою якого проходить безпосереднє її формування. Засоби масової інформації, повинні виконувати функції посередника між джерелами інформації - органами державної влади, громадськими організаціями, політичними партіями, та її споживачами - громадянами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Абдінова К.К. Засоби масової інформації та політичні процеси / К.К. Абдінова // Гілея. – 2012. – Вип. 66. – С. 606 – 610.
2. Мазуренко Т. Засоби масової інформації у сучасному інформаційному просторі / Т. Мазуренко // Університет. – 2011. – № 1. – С. 81 – 85.
3. Почепцов Г.Г. Контроль над розумом / Г.Г. Почепцов. – К. : КМ акад., 2012. – 350 с.
4. Савінова Н.А. Правові проблеми протидії новим викликам, загрозам і правопорушенням в інформаційній сфері / Н.А. Савінова, М.П. Стрельбицький // Правова доктрина України : у 2-х т. Т. 2 : Публічно-правова доктрина України. – Харків : Право, 2013. – С. 832 – 861.